

МУЗИЧНО-РИТМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Орієнтація сучасної педагогіки на гуманізацію освіти, розвиваюче навчання, особистісно орієнтований підхід зумовлює створення умов для розвитку особистості кожної дитини, її здібностей, інтересів, творчого самовираження в різних видах діяльності. Особливо актуальною проблема розвитку творчості є на етапі дошкільної освіти як першооснови соціокультурного становлення особистості. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні в освітній лінії «Дитина у світі культури» однією із змістових складових визначає мистецтво, яке спрямоване на формування естетичного ставлення дошкільника до реального світу та передбачає його художньо-практичну та творчу діяльність.

Дитяча творчість є специфічним видом творчості. Психолого-педагогічна література дозволяє визначати дитячу творчість як усвідомлене варіювання умов діяльності з метою отримання відмінного від зразка соціально схвалюваного результату. Дитяча

творчість розглядається у зв'язку з сприйняттям мистецтва та його використанням, а також як педагогічно обумовлене явище.

На думку багатьох науковців, основним мотивом, що спонукає людей до творчої діяльності, є прагнення до розкриття свого внутрішнього потенціалу. Прихильність до творчості – найвищий прояв активності людини, здатність створювати щось нове, оригінальне, вона може виступати в будь-якій сфері людської діяльності. Масштаб творчості може бути різним, але в будь-якому разі відбувається виникнення, відкриття чогось нового.

Більшість робіт наукових робіт присвячено розвитку творчих здібностей дітей у художній творчості: музичній (Н. Ветлугіна, О. Мелік-Пашаєв, К. Тарасової та ін.), образотворчій (В. Єзікеєва, Е. Ігнат'єв, Т. Комарова, Н. Сакуліна, Е. Фльоріна та ін.), художньо-мовленевій (О. Соловійова, Н. Комратова, О. Ушакова та ін.), театральній-ігровій (Н. Карпінська, Т. Карманенко, Л. Фурміна та ін.).

Одним з видів музичної діяльності, який найбільшою мірою сприяє розвитку творчості, є музичний рух. Музично-ритмічна діяльність включає в себе: музику, рух, драматизацію, пантоміму, пластику й танок. Ця діяльність виникає й спирається на звичну й захоплюючу

для дітей ігрову діяльність, у процесі якої особливо яскраво розвивається творча уява дитини.

Перевага музично-ритмічної діяльності полягає у тому, що вона виникає на основі звичної для дитини ігрової діяльності, у процесі якої особливо яскраво розвивається творча уява дитини та активізуються її творчі прояви. Емоційний стан, настрій, які виникають в результаті музичного супроводу при виконанні рухів дитиною значно полегшують формування й удосконалення рухових навичок і вмінь, підвищують активність, увагу дітей до рухових дій, сприяють успішності засвоєння рухів. Рух і музика в гармонійному поєднанні формують у дітей свободу в творчому мисленні, дають можливість імпровізувати, віддаючи взамін дитині емоційні реакції – радість, задоволення. За твердженням Н. Ветлугіної, у музично-ритмічній діяльності разом з музикальністю та здатністю сприймання музики у зв'язку з її відтворенням у дітей розвиваються здібності виконавства (як виконання музично-ритмічних рухів) та музично-рухової творчості (як музично-ігрової й танцювальної творчості).

Музично-ритмічне виховання в нашій країні було побудовано на основі провідних положень системи Е. Жак-Далькроза. Фахівці з ритміки – Н. Александрова, В. Грінер, М.

Румер, Е. Конорова та ін. особливу увагу приділили підбору високохудожнього репертуару для занять з ритміки: разом з класичною музикою вони широко використовували народні пісні й мелодії, твори сучасних композиторів. У створенні системи ритміки, розрахованої на дітей дошкільного віку, брали участь М. Румер, Т. Бабаджан, Н. Метлов, Ю. Двоскіна, пізніше – Н. Ветлугіна, А. Кенеман, С. Руднева та інші. У традиційній практиці роботи з дітьми складовими музично-ритмічної діяльності (за Н. Ветлугіною) є: загальнорозвиваючі вправи, музичні ігри, інсценівки, хороводи.

Приєднання України до світової практики музичного виховання, в якій активно вживається термін «ритміка» (а не музично-ритмічна діяльність), переконує у доцільності саме такого трактування. На сучасному етапі розвитку дошкільного музичного виховання в Україні продовжується пошук новітніх підходів щодо залучення дітей до музично-ритмічної діяльності, зокрема – до хореографії. У варіативній частині Базового компоненту дошкільної освіти в Україні у розділі «Хореографія» визначено цей напрям роботи відповідно до можливостей дошкільного навчального закладу, запитів батьків та дітей.

Дошкільний вік є найбільш сприятливим для реалізації індивідуальних творчих проявів у різних видах діяльності. Це пов'язано з тим,

що в період дошкільного дитинства організм, що розвивається, є сенситивним до звукових характеристик об'єктів навколишнього світу, здатний емоційно відгукуватися на музичні образи. Музика загострює емоційну чуйність, пробуджує уявлення, навіяні красою музичних образів, поглиблює поетичне, мрійливе в натурі дітей. Тому важливо, щоб кожна дитина під впливом музики мріяла, фантазувала.

З раннього знайомства дітей з танцем і їх першого активного прилучення до цього виду художньої діяльності надається в дитячому садку. Тут передбачається досить широке використання музично-ритмічних і танцювальних рухів в естетичному вихованні дітей і формуванні у них творчості. І дійсно, в музично-ритмічних і танцювальних рухах становлення творчих здібностей у дошкільнят може проходити надзвичайно плідно. Це обумовлено поєднанням в єдиній музично-ритмічній діяльності музики, руху та гри (драматизації) – трьох характеристик, кожна з яких сприяє розвитку у дітей творчості та уяви.

Будучи найбільш поширеним видом дитячої творчості, саме музично-ритмічна діяльність пов'язує художню творчість з особистими переживаннями, адже симбіоз руху та музики має величезну силу впливу на емоційний світ дитини. Заняття музично-ритмічною діяльністю є виховним процесом,

що допомагає розвитку багатьох сторін особистості дитини дошкільного віку: музично-естетичної, фізичної, емоційної-вольової, пізнавальної. У процесі занять діти ознайомлюються з різноманітними музично-ритмічними рухами, музичними творами, набувають певних знань, умінь та навичок. У дітей виховується любов до музики, формуються музичні здібності, творчі здібності, оцінне ставлення до творів мистецтва.

Творчість в музично-ритмічній діяльності успішно розвивається, якщо створюється емоційно-насичена атмосфера на заняттях; якщо у дітей є зацікавленість в задумі і способах її реалізації; оцінці якості своєї власної творчої продукції та творчості своїх товаришів; якщо на кожному з етапів творчого процесу змінюється характер взаємодії педагога і дітей; поступово самотійність дитячого задуму зростає, тому педагогічний вплив набуває стимулюючого, непрямого характеру. Діти стають активнішими, більш самотійними ведуть пошуки способів вирішення творчих завдань, а досягнуті ними результати стають більш якісними і оригінальними.

В останні роки в сучасних дошкільних навчальних закладах серед великої кількості інновацій, достатньо активно запроваджуються заняття дитячою

хореографією. Хореографія – мистецтво синтетичне, воно дозволяє вирішувати завдання фізичного, музично-ритмічного, естетичного і, в цілому, психологічного розвитку дитини. Основою хореографії є танець. Танець-особливий вид художньої діяльності, який виражає людські почуття, думки, взаємовідносини та ставлення до дійсності за допомогою усвідомлених, емоційних, художньо-образних рухів, жестів та поз в логічній послідовності та композиційній завершеності.

Слід зазначити, що музично-виховна практика сучасних дошкільних закладів характеризується пошуком нових засад роботи з дітьми, про що свідчать сучасні Програми виховання та розвитку дитини дошкільного віку. Низку цікавих видів музично-ритмічної роботи з дошкільниками визначено в освітній програмі для дітей від двох до семи років «Дитина». Організація музично-ритмічної діяльності дітей відповідно завдань надання дитині належної хореографічної підготовки та розвитку її творчих здібностей розглянута в парціальних програмах: А. Шевчук «Дитяча хореографія» та В.Удовіченко «Хореографія».

Література

1. Ветлугина Н. А. Взаимосвязь обучения и развития музыкального творчества . Художественное творчество в детском саду / Н. А. Ветлугина, И. Л. Держинская. – М. :

Просвещение, 1974. – 183 с.

2. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.

3. Удовіченко В. В. Хореографія в дошкільному навчальному закладі. Парціальна програма / В. В. Удовіченко, Т. А. Сиротенко, Н. Ф. Кугуєнко. – Х. : Вид-во «Ранок», 2014. – 80 с.

4. Шевчук А. С. Дитяча хореографія : програма та навч.-метод забезпечення хореогр. діяльності дітей від 3 до 7 років : навч.-метод. посібн. : 2-ге видання, без змін / А. С. Шевчук. – К. : Шк. Світ, 2011. – 128 с.